

RNI MAHIMAR

36829-2010

ISSN- 2229-4929

Peer Reviewed

Akshar Wangmay

International Research Journal

UGC-CARE LISTED

Special Issue - III

Interdisciplinary View on Socio-Economic, Educational, Management, Environmental, Research, Language and Sustainable Development in Covid-19 Pandemic Situation

January 2021

Chief Editor : Dr. Nanasaheb Suryawanshi

Executive Editor : Prof. Kartik R. Patil

Principal,
Rashtrasant Tukdoji College, Chimur
Ta-Chimur, Dist-Chandrapur (Maharashtra)

Co-Editor : P. M. Rajurwade

Address

'Pranav', Rukmenagar,
Thodga Road, Ahmadpur, Dist- Latur 413515 (MS)

24	Impact of COVID-19 in SAARC Nations Dr. Abhijit Sushilkumar Patil	82-89
25	Code of Ethics for Good Academic Research Dr. Shaikh Anisur Rahaman	90-92
26	Effects of Covid - 19 on Psycho-Social Well Being in Individuals: Strategy For Intervention Prof. Dr Archana B. Khandagale	93-95
27	Interdisciplinary View On Environmental And Sustainable Development In Covid-19 Pandemic Situation Dr. Baba P. Shambharkar	96-102
28	A Study on the Working of Bureaucracy during COVID-19 - with reference to Karnataka Anantakumar D.	103-105
29	Environmental Changes in COVID- 2019 Situation: A Geographical Review Dr. Sanjay Raosaheb Sawate	106-108
30	The Comparative Study of Cropping Patterns in The Villages of Jalgaon District: A Case Study of Selected Villages Dr. Kailas Namdeorao Salunkhe	109-112
31	Right to Health and Covid-19: A Learning Curve for India Dr. Pankaj Kakde	113-115
32	Illustration made for public awareness on pollution issues Ramchandra Narayan Chaure, Dr. Shirish Ambekar	116-120
33	The Positive views of Human Emotions in Advertisement for the Environment protection through Transmission Media Prof. Krishna Ganpat Sawant	121-125
34	The need of the hour is to conserve the Environment using 21st Century Smartphone Technology Prof. Inderjit Nitinrao Bangale	126-128
35	Spatial Analysis of Cropping Intensity in Jalgaon District of Maharashtra Dr. Lalit Pratap Sandanshiv	129-131
36	Performance of Pradhan Mantri MUDRA Yojana in India: Its Challenges and Ways Forward Renuka Godachi, Dr. N. S. Mugadur	132-135
37	Schools, College and Learning: The Impact of Covid-19 on Education Pravin M. Chandragiriwar, Mrunali S. Lilhare	136-138
38	Role of Innovative Technologies during the pandemic situation Bhaskar Y. Kathane, Pravin M. Chandragiriwar	139-141
	An Overview of Panaji City- A Geographical Prospective Dr. B. K. Haravi, Dr. Dadapir. M. Jakati	142-147
39	जम्मू-काश्मीरमधील जिल्हा विकास परिषद निवडणूक : गुपकार आघाडीचे यश शरद बाबुराव सोनवणे	148-150
40	कोरोनाचा जागतिक राजकारणावर पडलेला प्रभाव प्रा सध्यद आर. आर.	151-152
41	कोविड- 19 चा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील प्रभाव प्रा. प्रविणकुमार एम. लोणारे	153-154
42	माध्यमिक स्तर के विद्यार्थियों के मानसिक स्वास्थ्य पर कोरोना वायरस का प्रभाव नितेश कुमार शौर्य	155-157
43	गडचिरोली जिल्ह्यातील अतिसंवेदनशील ग्रामीण भागातील वनाधारीत रोजगाराची स्थिती डॉ. अनिरुद्ध सुनिल गचके, नितीन पंढरी चौधरी	158-159
44	ग्रामगीतेतील श्रम-संपत्ती ची संकल्पना अनिरुद्ध सुनिल गचके	160-161
45	कोरोना विषाणूचा प्रादुर्भाव आणि भारतीय कापड उद्योग डॉ. काशिनाथ रामचंद्र तनगे	162-165
46	कोविड - 19 चा स्त्री शिक्षणावरील प्रभाव प्रा. डॉ. रवींद्र रामभाऊ इंगळे, प्रा. केदार रवींद्र केंद्रेकर	166-168
47	कोरोना संकट काळातील ऑनलाइन शिक्षणाचा पर्याय व त्याच्या मर्यादा प्रा. धनराज डी. मुरकुटे	169-171

कोरोना विषाणूचा प्रादुर्भाव आणि भारतीय कापड उद्योग

डॉ. काशिनाथ रामचंद्र तनंगे

प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंगलज

ई. मेल : tanangek@gmail.com

प्रस्ताविक:

भारतासाठी सन २०२० हे वर्ष अत्यंत त्रासाचे, कष्टाचे आणि विशेष म्हणजे आर्थिक विकासावर अत्यंत प्रतिकूल परिणाम करणारे ठरले. वर्ष २०१७ नंतर देशात आर्थिक घसरणीला झालेली सुरुवात वाढत जाऊन तिची तीव्रता आणि व्याप्ती वाढतच गेली. तिचे सामाजिक व आर्थिक परिणाम देशाला व समाजाला भोगावे लागले आणि लागत आहेत. अतिवृष्टी, महापुराचा फटका महाराष्ट्राबरोबरच इतर राज्यांनाही सहन करावा लागला, या नैसर्गिक संकटातून बाहेर पडण्यापूर्वी कोरोना महामारीचे संकट देशात येऊन धडकले. कोरोना महामारीचे अनेक आर्थिक व सामाजिक घटकावर परिणाम घडून आले. कोरोना ही जागतिक स्वरूपाची महामारी जगातील १९६ देशांपैकी १७५ देशात विस्तारली. भारत ही त्यास अपवाद राहिला नाही. कोरोना विषाणूच्या प्रादुर्भावामुळे भारतातील अनेक उद्योगासमोर आर्थिक संकट उभे राहिले आहे. त्यापैकी कापड उद्योगावर कोरोना विषाणू प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी राबविण्यात आलेल्या ताळेबंदीचा प्रभाव पडलेला दिसून येतो. ग्रामीण अर्थव्यवस्थेला चालना देणारा देशातील सर्वात मोठा व्यवसाय म्हणून कापड उद्योगाकडे पाहिले जाते. कोरोना विषाणूचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी जी ताळेबंदी आणि इतर उपाय राबविण्यात आले त्याचा जो भारतीय कापड उद्योगावर परिणाम झाला त्याचा अभ्यास करण्याचा प्रयत्न प्रस्तुत शोधनिबंधामध्ये केला आहे.

समस्या विधान:

कोरोना विषाणूचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी शासनाने स्वीकारलेल्या ताळेबंदी धोरणाचा कापड उद्योगावर प्रभाव पडला आहे.

संशोधनाची उद्दिष्टे:

१. भारतीय कापड उद्योगाची वैशिष्ट्ये अभ्यासणे.
२. भारतीय कापड उद्योगाच्या विस्ताराचा आढावा घेणे.
३. ताळेबंदीचा कापडाच्या निर्यातीवर झालेल्या परिणामांचा आढावा घेणे.
४. कोरोना काळात कापड उद्योगाने केलेल्या मदतीचा अभ्यास करणे.
५. ताळेबंदीच्या काळात भारतीय कापड उद्योग झालेल्या परिणामाचा अभ्यास करणे.
६. कोरोना नंतरच्या काळातील कापड उद्योगाची स्थिती आणि अंदाज बांधणे

संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा:

१. प्रस्तुत शोधनिबंधाची व्याप्ती भारतातील कापड उद्योग आहे.
२. या अभ्यासात कोरोना प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी स्वीकारलेल्या ताळेबंदीच्या काळातील कापड उद्योगाच्या स्थितीचा आढावा घेण्यात आला आहे.

संशोधनाची गृहितके:

१. कोरोना प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी शासनाने स्वीकारलेल्या ताळेबंदीचा कापड उद्योगावर अनुकूल आणि प्रतिकूल परिणाम झाला आहे.
२. ताळेबंदीचा कापड उद्योगातील असंघटित क्षेत्रातील कामगारावर अनिष्ट परिणाम झाले आहेत

संशोधन पद्धती

प्रस्तुत शोधनिबंध वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीवर आधारित आहे. संशोधन पेपर प्राथमिक आणि दुय्यम आकडेवारीवर आधारित असून प्राथमिक आकडेवारीसाठी मुलाखत पद्धत अवलंबली आहे. दुय्यम माहिती संकलनासाठी शासकिय अहवाल, संशोधन पेपर, वर्तमानपत्रातील लेख, इत्यादीचा आधार घेतला आहे. याबरोबरच आकडेवारीचे संक्षिप्तकरण करण्यासाठी शेकडेवारी पद्धतीचा आणि आलेख पद्धतीचा आधार घेतलेला आहे.

ताळेबंदी आणि कापड निर्यातीवरील परिणाम :

भारतामध्ये कोरोना विषाणूचा प्रादुर्भाव होऊ नये म्हणून २४ मार्च २०२० रोजी भारत सरकारने २१ दिवसाचा राष्ट्रीय ताळेबंदीचा निर्णय देशाचे विद्यमान पंतप्रधान श्री नरेंद्र मोदी यांनी जाहीर केला. या ताळेबंदीचा परिणाम संपूर्ण देशातील उद्योग, व्यवसाय आणि व्यापारावर दिसून आला. कापड उद्योगही त्यास अपवाद राहिला नाही. प्रस्तुत तत्कालीन ताळेबंदी सुरु होण्यापूर्वी एक वर्ष अगोदर म्हणजेच एप्रिल २०१९ मधील कापड उद्योगाची निर्यातीची स्थिती आणि एप्रिल २०२० मधील त्यानंतर बरोबर एक वर्षांनंतर भासात घेतलेल्या ताळेबंदीच्या निर्णयानंतर कापड उद्योगातील निर्यातीवर झालेला परिणाम याचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न खालील तक्ताच्या आधारे केला आहे.

तक्ता क्रमांक ०१

सुत आणि कपड्यांची निर्यातमासिक आकडेवारी

Reference:

1. IPCC (2012), *Climate Change 2001*
2. International Energy Agency (2014), *CO₂ Emissions from Fossil Fuel Combustion 1971-2013*, International Energy Agency (IEA)
3. *Economic Survey 2015-16*, Economic Department, Ministry of Finance, Government of India, New Delhi.
4. *Energy Data, 2011*, Yearbook Statistical Energy Review 2010.
5. Energy Research Group Reliance Industries Limited (2002) "Reliance Review of Energy Markets" published Reliance Industry, Mumbai.
6. *ENERGY STATISTICS 2015*, (Twenty Second Issue), Central Statistics Office Ministry of Statistics and Programme Implementation, Government of India, New Delhi.

I/C. PRINCIPAL
Arts, Commerce & Science College
Gadhinglaj, Dist. Kolhapur.

